
Orzecznictwo Sądu Najwyższego

Palestra 21/5(233), 121-123

1977

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ORZECZNICTWO SĄDU NAJWYŻSZEGO

1.

POSTANOWIENIE z dnia 3 czerwca 1976 r. III CRN 64/76*

Strona, dla której ustanowiono adwokata z urzędu, może — stosownie do art. 94 § 1 k.p.c. w związku z art.

118 k.p.c. — wypowiedzieć temu adwokatowi pełnomocnictwo procesowe.

Z u z a s a d n i e n i a :

Wyrokiem z dnia 28.X.1974 r. Sąd Wojewódzki zasądził od Skarbu Państwa—Urzędu Gminy w K. kwotę 5.314,50 zł z odsetkami, umorzył postępowanie co do kwoty 2.000 zł, a w pozostałej części oddalił powództwo; poza tym orzekł o kosztach sądowych.

Powód w piśmie procesowym, które wpłynęło do Sądu Wojewódzkiego w dniu 5.XI.1974 r., wniósł o doręczenie mu wyroku z uzasadnieniem w celu wniesienia rewizji, w następnym zaś piśmie z dnia 18.XII.1974 r., które wpłynęło do Sądu Wojewódzkiego w dniu 23.XII.1974 r., ponowił ten wniosek dodając, że zrezygnował z zastępowania go przez wyznaczonego z urzędu adwokata Z. L. Postanowieniem z dnia 26.V.1975 r. Sąd Wojewódzki odmówił doręczenia powodowi wyroku z uzasadnieniem, uznając wniosek za nieuzasadniony dlatego, że odpis wyroku z uzasadnieniem został doręczony pełnomocnikowi powoda adwokatowi Z. L., który nie wniósł rewizji, wobec czego wyrok się uprawomocnił.

Zażalenie powoda na to postanowienie Sąd Najwyższy oddalił postanowieniem z dnia 9.IX.1975 r. podnosząc w uzasadnieniu, że Sąd Wojewódzki, zgodnie z dyspozycją art. 133 § 3 k.p.c., doręczył wyrok z uzasadnieniem pełnomocnikowi procesowemu powoda, nie miał zaś obowiązku wysłania od-

pisu tego wyroku z uzasadnieniem powodowi.

Wymienione postanowienie Sądu Najwyższego zaskarżył Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego rewizją nadzwyczajną, opartą na podstawie rażącego naruszenia przepisów art. 394 § 1 i 367 k.p.c. w związku z art. 133 § 1 k.p.c. i zawierającą wniosek o uchYLENIE wymienionych wyżej postanowień sądów obu instancji i o uwzględnienie wniosku powoda albo o przekazanie sprawy Sądowi Wojewódzkiemu w celu ponownego rozpoznania wniosku powoda. Rewizja nadzwyczajna wpłynęła do Sądu Najwyższego w dniu 15.III.1976 r.

Sąd Najwyższy w składzie siedmiu sędziów, po rozpoznaniu sprawy w zakresie zaskarżenia rewizją nadzwyczajną, zważył, co następuje:

W wykonaniu postanowienia Sądu Wojewódzkiego z dnia 26.II.1973 r. o ustanowieniu dla powoda adwokata z urzędu Rada Adwokacka w Poznaniu pismem z dnia 2.III.1973 r. zawiadomiła adwokata Z. L. o wyznaczeniu go pełnomocnikiem z urzędu w sprawie powoda. W złożonym Sądowi Wojewódzkiemu piśmie procesowym z dnia 20.VI.1973 r. adwokat L. wniósł o zwolnienie go od dalszego zastępowania powoda, dołączając pismo powoda z dnia 6.VI.1973 r., skierowane do Zes-

* Postanowienie to zostało opublikowane w OSNCP z 1977 r. nr 1, poz. 14.

połu Adwokackiego Nr 13 w P. i zawierające oświadczenie powoda, że rezygnuje z przyznanego mu adwokata z urzędu. Sąd Wojewódzki nie podjął w związku z tymi dwoma pismami żadnych czynności i w dalszym ciągu doręczał korespondencję, w tym także zawiadomienia o rozprawach, adwokatowi L. Na rozprawie w dniu 16.X.1974 r., w której adwokat L. nie wziął udziału, powód złożył oświadczenie, że cofnął pełnomocnictwo adwokatowi L. i w związku z tym wnosi, aby wszelkie pisma procesowe były przesyłane pod adresem powoda. Pomimo tego oświadczenia Sąd Wojewódzki doręczył z urzędu (art. 331 § 1 k.p.c.) odpis wyroku z uzasadnieniem adwokatowi L.

Z powołaniem się na przytoczone wyżej okoliczności oraz na to, że po złożeniu przez adwokata L. jego pisma z dnia 20.VI.1973 r. reprezentował on powoda tylko na jednej rozprawie, i to za pośrednictwem swego substytutu, został wyrażony w rewizji nadzwyczajnej pogląd, że wprawdzie Rada Adwokacka nie zwolniła adwokata L. z funkcji pełnomocnika z urzędu, wobec czego wypowiedzenie mu przez powoda pełnomocnictwa nie mogło odnieść skutku, jednakże wobec wyrażonej przez powoda woli prowadzenia sprawy we własnym zakresie bez udziału pełnomocnika z urzędu — należało doręczyć powodowi: odpis wyroku z uzasadnieniem zgodnie z jego wnioskiem. W konsekwencji rewizja nadzwyczajna zajmuje stanowisko, że nieuczynienie zadość wnioskowi powoda jest równoznaczne z pozbawieniem go możliwości obrony swych praw w drugiej instancji.

W stanie faktycznym niniejszej sprawy wymaga przede wszystkim rozważenia, jakie znaczenie należy przypisać oświadczeniu powoda złożonemu w przytoczonym wyżej piśmie z dnia 6.VI.1973 r., skierowanemu do Zespołu Adwokackiego Nr 13, oraz oświadczeniu powoda złożonemu na

rozprawie w dniu 16.X.1974 r. Gdyby intencją powoda było jedynie żądanie zmiany osoby wyznaczonego mu adwokata z urzędu, należałoby takie żądanie traktować jako wniosek podlegający rozstrzygnięciu przez ten organ samorządu adwokackiego, który wyznaczył adwokata z urzędu, i to z tym skutkiem, że w razie odmownego załatwienia wniosku wyznaczony adwokat pozostałby nadal pełnomocnikiem powoda. Takiego znaczenia nie można jednak przypisać wspomnianym oświadczeniom powoda, ich treść bowiem, potwierdzona dalszym oświadczeniem zawartym w piśmie z dnia 18.XII.1974 r., wskazuje wyraźnie na to, że powód zrezygnował z zastępowania go przez adwokata L., cofnął mu pełnomocnictwo i wyraził wolę działania w procesie osobiście. Powstałe w związku z tym pytanie, czy strona może cofnąć pełnomocnictwo adwokatowi wyznaczonemu dla niej z urzędu. Na pytanie to należy odpowiedzieć twierdząco.

Ustanowienie adwokata z urzędu stanowi uprzywilejowanie strony korzystającej z ustawowego lub sądowego zwolnienia od kosztów sądowych, a nie ograniczenie jej praw w procesie, niewątpliwie zaś ograniczeniem praw procesowych strony byłoby uzależnienie jej rezygnacji z wyznaczonego dla niej adwokata z urzędu od cofnięcia przez sąd ustanowienia adwokata. Za powyższym stanowiskiem przemawia treść art. 118 k.p.c., według którego ustanowienie adwokata dla strony zwolnionej od kosztów sądowych jest równoznaczne z udzieleniem pełnomocnictwa procesowego. Konsekwencją unormowania zawartego w cytowanym art. 118 k.p.c. jest stosowanie do stosunku pełnomocnictwa procesowego powstałego wskutek ustanowienia dla strony adwokata z urzędu przepisów kodeksu postępowania cywilnego dotyczących pełnomocnictwa procesowego, w szczególności przepisu art. 94 § 1 tego kodeksu w części dotyczą-

cej wypowiedzenia pełnomocnictwa procesowego przez mocodawcę. Tak więc strona, dla której ustanowiono adwokata z urzędu, może — stosownie do art. 94 § 1 k.p.c. w związku z art. 118 k.p.c. — wypowiedzieć temu adwokatowi pełnomocnictwo procesowe. Istotne ograniczenie istnieje natomiast po stronie adwokata wyznaczonego z urzędu, w świetle bowiem art. 22 ust. 3 ustawy z dnia 19 grudnia 1963 r.

o ustroju adwokatury (Dz. U. Nr 57, poz. 300 z późn. zm.) adwokata wyznaczonego dla strony z urzędu zwolnić może od udzielenia stronie pomocy prawnej tylko organ samorządu adwokackiego, który go wyznaczył, adwokat więc nie może się uchylić od obowiązku zastępowania strony w procesie przez wypowiedzenie pełnomocnictwa procesowego (...).

2.

GŁOSA

do postanowienia Sądu Najwyższego
z dnia 4 listopada 1975 r.

(II CZ 136/75)*

Teza głosowanego wyroku brzmi:

Zgłaszającym w złej wierze w rozumieniu art. 53 k.p.c. wniosek o wyłączenie sędziego może być nie tylko strona lub interwenient uboczny, lecz również ich przedstawiciele.

1. Instytucja wyłączenia sędziego czy to z mocy samej ustawy (art. 48 k.p.c.), czy też na żądanie sędziego lub na wniosek strony (art. 49 k.p.c.) ma duże znaczenie w naszym procesie cywilnym. Służy ona bowiem zapewnieniu odpowiedniego składu sądu w konkretnej sprawie przez zagwarantowanie bezstronności każdego z sędziów, a także ławników (art. 54 k.p.c.). Gwarantuje ona jednocześnie zaufanie stron i całego społeczeństwa do naszego wymiaru sprawiedliwości i umacnia w ten sposób socjalistyczną praworządność. Dlatego też trafnie Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dnia 14.II.1974 r. II CZ 68/74¹ stwierdził, że przepis

art. 49 k.p.c. pozostaje w ścisłym związku z przepisami art. 66 i 68 prawa o ustroju sądów powszechnych (jednolity tekst: Dz. U. z 1964 r. Nr 6, poz. 40), które nakładają na sędziego obowiązek przestrzegania w interesie PRL zasady bezstronności oraz utrzymania w każdej sytuacji powagi sądu i godności sędziego.² Uznając zatem instytucję wyłączenia sędziego za jedną z gwarancji procesowych, przyznać musimy zarazem, że zapewnia ona w znacznym stopniu realizację naczelných zasad postępowania cywilnego w warunkach poszanowania praw wszystkich uczestników tego postępowania.

2. Możliwość wyłączenia sędziego na podstawie art. 49 k.p.c. są dość daleko idące, skoro wystarcza jedynie uprawdopodobnienie mogących wystąpić wątpliwości co do bezstronności sędziego na tle takiego czy innego stosunku osobistego, jaki zachodzi między sędzią a jedną ze stron lub jej przedstawicielem (art. 50 w związku z art.

* Postanowienie to zostało opublikowane w OSNCP 1976, nr 10, poz. 213.

¹ Biuletyn Informacyjny Biura Orzecznictwa SN 1974, z. 8, s. 4, poz. 133.

² Por. W. B e r u t o w i c z: Postępowanie cywilne w zarysie, Warszawa 1974, s. 101—102. Autor ten stwierdza tam, że „do środków zapewniających możliwie najlepszą realizację wymiaru sprawiedliwości w każdej sprawie należy także instytucja wyłączenia sędziego”.